

В. Денисенко,
методист лабораторії
навчально-методичної інформації,
комунальний заклад «Житомирський
обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради

Н. Макарова,
методистка лабораторії
навчально-методичної інформації,
комунальний заклад «Житомирський
обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради

Щодо питання інформаційного супроводу освіти на сучасному етапі

У статті розглянуто проблему інформаційно-аналітичної діяльності, яка нині стає необхідною умовою подальшого розвитку суспільства та важливою формою забезпечення постійним обміном ідеями та інформацією.

Інформаційний супровід створює можливість для доступності джерел інформації, прийомів щодо роботи з нею тощо. Окрім того, охоплює різні аспекти, обумовлені пошуком і використанням наукових, методичних та інших організаційних ресурсів, інформаційно-аналітичним забезпеченням моніторингових досліджень, створенням нових навчальних програм, впровадженням сучасних освітніх систем і технологій. Такий підхід є одним з шляхів інформаційного реагування на виклики, з якими в умовах війни зіштовхнулись учасники освітнього процесу (забезпечення реалізації права на освіту, безпековий освітній компонент, психологічна підтримка учнів, адаптація та залучення до навчання).

Важливо визначити головні тенденції в інформаційному забезпеченні педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти, науково обґрунтувати перспективи та шляхи удосконалення цієї системи освіти педагогів, що дає змогу встановити ефективність основних функцій науково-педагогічної інформації.

Пріоритетними напрямками розвитку цієї системи, на нашу думку, є розвиток інформаційно-освітнього середовища та створення педагогічних умов для формування у вчителя здатності до самоосвіти, постійного підвищення кваліфікаційного рівня, оновлення професійних і загальнокультурних знань. Сучасні реалії актуалізують перехід педагога з позиції споживача до позиції активного учасника освітнього процесу. Звідси й одне з головних завдань

інформаційно-методичної служби – оновлення методичних і практичних умінь учителя, керівника закладу загальної середньої освіти з урахуванням результатів нових педагогічних технологій, дослідницької та експериментальної роботи, упровадження інтерактивних методів навчання.

З-поміж багатьох функцій інформаційно-методичної служби можна виокремити інформаційно-просвітницьку, яка передбачає забезпечення професійною інформацією педагога, підвищення рівня його теоретичних знань.

Цей важливий складник надав більшої системності та динамічного характеру стилю роботи методистів лабораторії навчально-методичної інформації КЗ «Житомирський ОШПО» ЖОР, що має на меті підвищення професійної підготовки вчителя до інноваційної діяльності.

Вирішенню цього питання сприяє координація спільних дій нашої лабораторії, лабораторії методичного забезпечення, лабораторії освітнього адміністрування та бібліотеки, що дає можливість сконцентрувати зусилля та забезпечити кращий інформаційний супровід освіти в регіоні, підготовку до роботи в умовах реформування галузі.

На основі аналізу освітніх тенденцій формувалась редакційна політика діяльності електронного науково-методичного журналу «Педагогічна Житомирщина», зорієнтованого на багатоаспектність інформації щодо якісного розкриття актуальних проблем освіти, запровадження новітніх навчальних методик та технологій.

Ось уже 8 років журнал супроводжує освітян, забезпечує відкритість та доступність процесів, що відбуваються у галузі педагогіки, сприяє діалогу між усіма учасниками освітнього процесу, залучає їх до інноваційних процесів, наукових пошуків, трансформування наукових ідей у педагогічну практику в умовах війни.

Протягом трьох останніх років на сторінках видання опубліковано 172 статті, авторами яких є 54 науковці, 51 методичний працівник, 74 вчителі-практики, 17 керівників закладів та установ освіти різних рівнів.

З урахуванням нових викликів та з метою розширення можливостей інформаційної просвіти опрацьовувались рубрики журналу, серед них: «Нова українська школа», «Компетентнісна парадигма освіти», «Педагогіка і психологія освіти», «Інклюзивна освіта», «Сучасні освітні технології». Особливої уваги та актуальності набули матеріали розділу «Освітній фронт», зокрема: «Перемогу наближаємо спільно» (Н. Стачук, О. Осіпова), «Дошкільна освіта в умовах воєнного стану» (А. Галицька), «Регіональний вимір ціннісних орієнтирів освіти» (О. Коляновський), «Маленькими кроками до великої Перемоги» (О. Бортнік, М. Новіцька), «Організаційна трансформація освітньої системи в умовах війни» (В. Коробейник). Ряд статей розміщено під рубриками: «Дистанційне навчання», «Безпековий вектор», «Освітній простір дошкілля», «Методика. Досвід». У всіх випусках журналу надано юридичні консультації педпрацівникам з актуальних питань трудового законодавства під рубрикою «Запитання – відповідь».

Аналіз тематичних статей визначив тяжіння до зростання питомої ваги матеріалів наукового характеру. Мова йде про краще використання

можливостей журналу як засобу ознайомлення з дослідженнями науковців, методистів Інституту та педагогічних працівників. Поєднання наукових та методичних матеріалів, як свідчить аналіз їхнього змісту, обумовлює тенденцію наближеності педагогічної науки до практичної роботи в школі. Маємо на увазі дослідження проблем експериментального характеру, проєктної діяльності, актуальних питань дошкільної, початкової, загальної середньої, післядипломної освіти у контексті Нової української школи.

На шпальтах журналу розміщуються за погодженням кращі роботи вчителів-учасників обласного конкурсу «Добрі практики», найбільш оригінальні курсові роботи слухачів курсів, фрагменти уроків учителів – переможців всеукраїнського конкурсу «Вчитель року».

Журнал щороку знайомить учителів з окремими інформаційно-методичними рекомендаціями щодо викладання навчальних предметів, підготовлених фахівцями Інституту у зв'язку зі змінами у навчальних програмах.

Новинкою стало запровадження відеорубрики як засобу прямого спілкування з педагогами та оперативного інформування щодо освітянських нововведень.

Продовжується практика наукового та методичного діалогу на сторінках журналу у вигляді інтерв'ю. Відпрацьовано взаємодію з фахівцями Інституту, авторами, педагогами-практиками, що сприяло підвищенню якості публікації. А переконатись в цьому допомагає перевірка тексту на плагіат.

Електронна форма випуску журналу обумовила зростання інтересу до нього з боку педагогічних працівників, в тому числі з інших областей, забезпечила широкий доступ освітян до методичних напрацювань, сучасних освітніх систем і технологій. До того ж, спрощено подачу матеріалів до журналу, створено кращі умови для контактів з авторами. З метою оперативного отримання і опрацювання інформаційних матеріалів активно використовується електронна скринька лабораторії.

Потрібно додати, що редакційна колегія регулярно розглядає матеріали, які подаються до журналу, щодо дотримання відповідних вимог з позицій науковості, актуальності, оригінальності і, безперечно, якості. Остаточне рішення про допуск статей до друку приймає вчена рада інституту.

Одним з напрямків інформаційно-аналітичної діяльності є здійснення регулярного огляду освітянських новин в країні, подій з життя закладів освіти області з відповідним розміщенням на сайті Інституту.

Однією з форм розширення інформаційного простору для педагогічних працівників став огляд фахових педагогічних журналів, бібліографічний огляд наукових журналів, інформаційних та наукових видань України, що має на меті оновлення методичних і практичних умінь учителя, розвиток його професійної майстерності. Якщо брати загалом, протягом поточного року працівниками лабораторії підготовлено та оприлюднено понад 100 аналітичних матеріалів.

Увійшло в систему інформування освітян про видання збірників матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій, методичних посібників, підготовлених науковцями Інституту.

Зростає увага до інформаційної підтримки нормативних документів уряду України у галузі освіти, Міністерства освіти і науки України й відповідного забезпечення освітян достовірними та важливими даними. З цією метою на сайті Інституту «Інформаційні ресурси» створено сторінку «Освітній дайджест», на якій оперативно подаються найважливіші документи.

Одним із напрямів діяльності лабораторії є інформаційне та наукове забезпечення освітнього процесу в частині підготовки до друку напрацювань науковців, методистів інституту, вчителів-практиків, які висвітлюють зміст освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації. З-поміж них варто виокремити розкриття проблем реалізації Концепції «Нова українська школа», що є надзвичайно важливим в умовах реформування освіти.

Останнім часом нової ваги набувають питання інклюзивної освіти, на що спрямована діяльність ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти. Так, на допомогу вчителям і батькам центр на регулярній основі публікує в друкованому та електронному варіантах навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, поради для батьків дітей з особливими освітніми потребами. Логічним результатом такої роботи є збірник матеріалів Регіональної науково-практичної інтернет-конференції «Створення інклюзивного освітнього простору: стратегії, практики, ресурси».

Актуальним як ніколи є питання впливу воєнних подій на психоемоційний стан дітей та дорослих. Науковці та методисти кафедри психології та кабінету психологічної служби системи освіти, досліджуючи складну соціально-політичну ситуацію в країні, що призводить до суттєвих наслідків порушень основних прав та свобод особистості, розкривають цю проблему як на шпальтах журналу «Педагогічна Житомирщина», так і в окремих виданнях Інституту. У підсумку – збірник матеріалів Регіональної науково-практичної інтернет-конференції «Створення, підтримка та розвиток безпечного освітнього середовища в закладі освіти».

Незважаючи на обставини, в яких живе Україна після 24 лютого 2022 року, наше суспільство продовжує будуватись як інформаційне, суспільство знань. Одне з провідних місць в цьому процесі посідають бібліотеки. Обумовлено це посиленням значення інформації і знань в якості каталізатора суспільного розвитку. Просвітницька місія бібліотеки має декілька аспектів: сприяння розвитку знань шляхом забезпечення вільного доступу до інформації; збереження документованих знань як суспільного надбання; збереження культурної спадщини; відповідальність відносно читання, в такий спосіб підтримуючи і розвиваючи читацьку культуру.

Бібліотека нашого Інституту, керуючись профільним Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», нормативно-правовими актами, стандартами і нормативами з питань бібліотечної справи, є справжнім інформаційним хабом не тільки для методистів і науковців інституту, а й для всіх працівників освіти області.

Окрім традиційних форм роботи, а саме: бібліографічні огляди загальнопедагогічних журналів; розміщення тематичних списків статей газет і журналів, списків нових надходжень, зокрема видань щодо історії українського

мистецтва, етнографії, фольклористики; виставкова діяльність тощо, з'явилися й нові.

На сайті бібліотеки представлені виставкові інсталяції, віртуальні презентації, а завітавши до читального залу бібліотеки, кожен може стати учасником громадського руху буккросинг.

У 2021 році бібліотекою у тісній співпраці з лабораторією навчально-методичної інформації та лабораторією інформаційно-комунікаційних технологій був створений репозитарій, який містить у собі друковані та електронні видання співробітників інституту і не тільки. У дев'яти колекціях вже нараховується понад 440 матеріалів. Зручний інтерфейс надає можливість відвідувачам легко орієнтуватися у тій великій кількості матеріалу, що розміщений у репозитарії. Кількість звернень говорить сама за себе: 2021 рік – 35648; 2022 рік – 107866; на 01.11.23 р. – 93493. Зважаючи на обставини сьогодення, не всі матеріали інституту можуть побачити світ у друкованому вигляді. Тому посібники, підручники, методичні матеріали, збірники конференцій, які проходили редакторську та коректорську обробку в лабораторії, можна побачити у репозитарії Інституту.

У контексті порушених питань одним із ключових факторів є використання інформаційних ресурсів, таких як інтернет, освітній потенціал яких безпосередньо пов'язаний зі змістом інформації.

Як показує практика, існують певні ризики у формі якості, неадекватності та недостовірності певної інформації, представленої без даних про авторів, покликаних на організації, які проводили її підготовку і оприлюднення. На відміну від друкованих видань, що містять повні дані, які легко перевірити.

Автори вважають, що методист або викладач може вирішити цю проблему, своєчасно попереджаючи вчителів або слухачів курсів про підозрілу або недостовірну інформацію, що подається в інтернеті, проаналізувати разом повідомлення про можливість і доцільність його використання в освітньому процесі, навчити їх «відокремлювати зерна від плевел».

Якщо цього не робити (через семінари, методичні об'єднання, конференції, тренінги, майстер-класи і т. д.), то ймовірність виникнення проблем під час користування інформаційним ресурсом досить висока.

Привівши всі складники інформаційного забезпечення до спільного знаменника, ми вважаємо, що тільки уніфікація функцій і відповідно координація дій методичних працівників різних структурних підрозділів Інституту допомагають педагогам отримати доступ до джерел інформації, а також повну інформаційну та консультаційну підтримку. Це допоможе орієнтуватися в багатогранній інформації, яка змінюється і постійно оновлюється. У цьому контексті не можна залишити поза увагою проблему інформаційної безпеки в умовах воєнного стану як надважливого освітнього складника, що передбачає постійну увагу навчанню інформаційній культурі та протидії сучасним інформаційним загрозам у закладі освіти.

Інформація в даний час є досить важливим стратегічним ресурсом, від ступеня розвитку та доступності якого залежать майже всі складники освіти. Цей процес супроводжується великими змінами у всіх сферах людської діяльності,

і післядипломна педагогічна освіта не є винятком. Адже це є визначальним напрямом реформування освітньої індустрії, оскільки безпосередньо пов'язаний з процесом соціальної еволюції і соціальної стабільності у державі.